

§ 3**Samling för skolan - Nationell strategi för kunskap och likvärdighet (SOU 2017:35)**

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr 110-823/2017

Beslut

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Ärendet

Förvaltningen redovisade ärendet i ett tjänsteutlåtande från 18 maj 2017, dnr 1.6.1-3463/2017

Skolkommisionens slutbetänkande innehåller genomgripande förslag gällande i stort sett alla delar av det svenska utbildnings-systemet avseende förskoleklassen, grundskolan och gymnasieskolan.

Kommissionen anser att det svenska skolsystemet idag har en lång rad fundamentala brister, även om det också har styrkor som det är viktigt att bevara. Bland annat anser kommissionen att svensk skola kännetecknas av en splittrad och över tid oenig nationell styrning av skolan liksom av sviktande kapacitet och ansvars-tagande hos många skolhuvudmän. Kommissionens samlade förslag innebär enligt dess bedömning en reformering av det svenska skolsystemet som kommer att göra det till ett robust skolsystem.

Förvaltningen delar i huvudsak kommissionens bedömningar och stöder huvuddelen av dess förslag. Förvaltningen betonar också att mycket av det som kommissionen föreslår för de skolformer som har utgjort dess uppdrag, nämligen förskoleklassen, grundskolan och gymnasieskolan, också är tillämpligt på förskola, fritidshem, grundsärskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för utveckling och samordning i samråd med grundskoleavdelningen, gymnasieavdelningen, avdelningen för ekonomi och styrning, avdelningen för personal och kompetensförsörjning och förskoleavdelningen.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslår utbildningsnämnden att besluta följande:

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Yrkanden

Ordförande yrkade bifall till förvaltningens förslag.

Vice ordförande Lotta Edholm (L) framlade ett eget förslag till beslut och yrkade bifall till detta.

Ledamoten Cecilia Brinck (M) framlade ett eget förslag till beslut och yrkade bifall till detta.

Tjänstgörande ersättaren John Kåberg (C) framlade ett eget förslag till beslut och yrkade bifall till detta.

Beslutsgång

Ordföranden ställde yrkandena mot varandra och förklarade sig finna att nämnden beslutat i enlighet med hans yrkande.

Reservation

Lotta Edholm m.fl. (L) reserverade sig mot nämndens beslut till förmån för eget förslag:

- att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut.
- att därutöver anföra:

Liberalerna anser att mycket i Skolkommisionens slutbetänkande går i rätt riktning men beklagar att viktiga frågor för skolans utveckling inte adresseras. Vi välkomnar förslaget om stärkt kompetensutveckling för lärare genom professionsprogram, men saknar ett fokus på hur läraryrket långsiktigt ska stärkas genom höjda lärarlöner och stärkt auktoritet.

I en skola där undervisning och kunskapsförmedling sätts främst, i trygg miljö med studiero, får varje elev den bästa chansen att nå till toppen av sin förmåga, oavsett föräldrars studiebakgrund. Det är kvaliteten i själva undervisningen som avgör skolans kvalitet och för det är lärarna den enskilt viktigast faktorn.

Därför är det en besvikelse att kommissionen inte presenterar en långsiktig strategi för hur lärarlönerna ska höjas. Så länge vi inte har det riskerar lärarkrisen bara att fördjupas. Att kommunerna i många år har avstått från att satsa på lärarna har varit en bidragande orsak till den kommunaliserade skolans misslyckande. Här borde Stockholm fortsätta att gå före. När Liberalerna senast hade ansvar

för skolan i Stockholm genomfördes lönesatsningar som ledde till att en lärares lön i snitt höjdes med 7500 kronor i månaden, inklusive den sista höjning där initiativet togs på försommaren -14, jämfört med 2006. Sedan (S) kom till makten i Stockholm har det inte genomförts några sådana satsningar.

Vi beklagar också att kommissionen inte har löpt linan ut och föreslagit ett återförstatligande av svensk skola, trots att man ser problemen som följt av kommunaliseringen. Istället landar man i en halvmesyr. Kommunaliseringen av skolan har medverkat till djupa kunskapsklyftor och det måste åtgärdas. För att svensk skola åter ska till Pisa-toppen krävs ett förstatligande.

Förslaget om aktivt skolval är bra. Alla har inte samma kännedom om möjligheten att påverka i vilken skola barnen ska gå. Om fler använder sin möjlighet att välja skola är det positivt. Det bör dock sägas att Stockholm ligger mycket nära ett aktivt skolval redan idag. Här väljer de flesta skolplacering för sina barn.

Skolkommissionen har föreslagit lottning som urvalsgrund då friskolor har fler sökande än lediga platser, ett förslag som sedermera tonats ned av ansvarigt statsråd. Vi vill poängtera att lottning, eller andra liknande förslag för att modifiera det fria skolvalet, sannolikt skulle leda till att friskolor skulle övergå från kötid till närhetsprincip. Många friskolor har ju valt kötid som urvalsprincip för att uppnå större blandning av eleverna. Med en återgång till närhetsprincipen blir elevsammansättningen sannolikt därför mindre blandad. De som har råd att köpa sig en bostad nära en populär skola går därmed före dem som inte har råd att göra det – så som det var innan skolvalets införande. Utan skolval får vi en skola med en starkare boendesegregation.

Menar vi allvar med att bryta problemen med kunskapssegregationen måste fokus istället ligga på att alla skolor ska vara bra skolor.

Reservation

Cecilia Brinck m.fl. (M) reserverade sig mot nämndens beslut till förmån för eget förslag:

att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut.
att därutöver anföra:

Slutbetänkandet innehåller en del analyser och förslag för svensk skola som vi kan ställa oss bakom. Rollerna inom skolan bör förtydligas, läraryrket behöver göras mer attraktivt och

möjligheterna till professionsutveckling stärkas. Vi är dock av uppfattningen att kommissionen fortfarande överskattar möjligheten att åstadkomma betydande positiva resultat genom organisationsförändringar.

Vi delar den analys som ligger till grund för Skolkommissionens uppdrag, att rollfördelningen för skolans ansvar behöver vara tydlig. En tydlig rollfördelning som möjliggör ett tydligt ansvarstagande kräver dock att ansvar och befogenheter hänger ihop. Flera av Skolkommissionens förslag, däribland de i kapitel 8.2, går i helt motsatt riktning. Betydande statlig styrningen genom finansiering är inget som kan diskuteras utan att diskutera utökat statligt ansvar i form av huvudmannaskap, något som vi inte ställer oss bakom.

Även i förslagen gällande det aktiva skolvalet och den minskade skolsegregationen finns en oroande otydlighet. Aktivt skolval i kombination med att huvudmannens ska ansvara för den sociala sammansättningen samt lottning som urvalskriterium framstår för oss som en omöjlig kombination. Det kvarstår betydande frågetecken om hur dessa delar praktiskt ska lösas och som förvaltningen skriver finns andra alternativ än lottning som urvalskriterium. Vi vill dock understryka att vi stödjer förslaget om aktivt skolval, men även framhålla vikten av att friskolor ska ha möjlighet att behålla inflytandet över sina urvalssystem.

Vi ställer oss i övrigt bakom stora delar av förvaltningens svar. I många delar krävs förtydliganden av skolkommissionens slutbetänkande, inte minst gällande de socioekonomiska resurserna vars omfattning på förhand verkar bestämda. Som förvaltningen skriver i svaret anser även vi att många större förändringar kommer behöva genomföras i långsammare takt än vad slutbetänkandet anger för god förankring i skolan.

Reservation

John Kåberg (C) reserverade sig mot nämndens beslut till förmån för eget förslag:

- att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut.
- att därutöver anföra:

Kommissionen har under lång tid genomlyst det svenska skolsystemet och har, enligt Centerpartiet, kommit fram till många insikter och förslag på lösningar som kommer göra den svenska skolan mer robust och tydligare för elever, skolpersonal samt huvudmän i många avseenden.

Centerpartiet anser att kommunerna och de fristående huvudmännen ska fortsätta vara huvudmän för skolan, en statlig skola riskerar att flytta besluten för långt från föräldrar och elever. Kommissionen föreslår en myndighetsöversyn av skolmyndigheterna och där igenom ta fram en myndighet som stödjer och stärker skolhuvudmännen. Utifrån den forskning som Kommissionen pekar på ser vi i Centerpartiet att det är en god idé med en myndighet som stödjer och granskar skolhuvudmännen, trots att Centerpartiets vurm för nya myndigheter aldrig har varit stor ser vi vissa fördelar med förslaget. Det är viktigt att staten har möjlighet, och faktiskt genomför, beslut som innebär att dåliga skolor stängs, oavsett om de är kommunala eller fristående. Kvalitén i verksamheten är och måste fortsätta vara grundbulten. Även förvaltningen pekar på att det är viktigt att denna nya myndighet har kraft och mandat att ingripa mot regelbrott och låg kvalitet, något vi instämmer i.

Kompetensförsörjningen till Stockholms skolor är ett prioriterat område som förvaltningen gör ett gediget och viktigt arbete inom. Det svenska högskoleutbildningsväsendet har genomgått många år av urholkning av resurserna och ingen har lyckats presentera förslag på hur detta ska kunna stoppas. Både Kommissionen och förvaltningen ställer sig positiva till att lärarutbildningen behöver mer resurser och främst mer lärartid, det ställer även Centerpartiet sig bakom. Dock är vi skeptiska till att införa vissa dedikerade behörighetskrav till lärarutbildningen eftersom det kommer leda till ett ännu otydligare antagningssystem till den svenska högskolan. I grund och botten har en bra och populär utbildning höga behörighets- och intagningskrav och det är svårt, om inte omöjligt, att skapa sådana på artificiell väg.

Lärlönerna måste fortsätta att öka och det måste fortsätta finnas karriärvägar för lärare i skolan. Stockholm Stad har genomfört många ökningar av lärarnas löner men det arbetet har stannat av från majoriteten. Trots att det är arbetsgivarna som ska sätta lönen införs det ytterligare ett stadsbidrag med tillhörande administration och otydligheter. De lönesättande systemen måste vara transparenta och enkla att förstå hur du som lärare.

Att digitalisera de nationella proven måste ske skyndsamt. Som Kommissionen pekar på har lärare och skolledare mindre tid för undervisning och ledarskap när mer administration blir en del av arbetsuppgifterna. Centerpartiet har länge föreslagit att rektorerna ska för större stöd för att kunna anställa lärarassistenter till sina medarbetare. Centerpartiet har också påpekat det ständigt växande antal mål som Stockholms skolor styrs utifrån, det är något märkligt

då att förvaltningen stödjer Kommissionen förslag om färre och tydligare mål och samtidigt inför flera i sin egen verksamhet.

Centerpartiet stödjer att införa ett aktivt skolval i Sverige. I Stockholm nyttjar näst in till alla föräldrar skolvalet och föräldrarna väljer skolplacering till sina barn. Vi förstår att det är lätt att landa i slutsatsen att lottning av skolplaceringar skulle lösa den segregation som uppstått på vissa skolor men vi saknar den analys av vad ett sådant system skulle innebära. Ett fränsteg från att låta de fristående skolorna använda kötid som urvalssystem kan leda till att friskolor inför en närhetsprincip istället. Med en sådan närhetsprincip kommer boendesegregationen, som Kommissionen påpekar har stor betydelse i frågan, spås på ytterligare. Det svenska skolsystemet är unikt på så sätt att alla kan välja alla skolor och vi har i stort sett inga privatskolor i parallella system. Det aktiva skolvalet har lett till att alla skolor i Sverige har blivit bättre.

Avslutningsvis vill Centerpartiet meddela att vi gärna ser ett system som visar skolornas framgångar genom ett mått för ”value-added”. Många fantastiska skolor med engagerade lärare och rektorer hamnar orättvist långt ner i sorteringslistorna över skolors prestationer. Ett value-added-mått skulle ge föräldrar, elever och allmänhet en ny syn på de enskilda skolorna och deras viktiga uppdrag i samhället.

Särskilt uttalande

Freddy Grip (V) anmälde ett särskilt uttalande enligt nedan:

Skolkommissionen har gjort ett gediget arbete och kommer med förslag som vi till största del välkomnar och anser nödvändiga. Även förvaltningen kommer med många kloka synpunkter som vi delar. Målet för allt utvecklingsarbete inom skolan bör härledas till att alla barn får rätt till en bra och jämlik skola som utgår från barnets behov. Därför är det olyckligt att kommissionen inte lägger fler skarpa förslag som kan minska segregationen i svensk skola. Det är till och med så att förslaget om aktivt skolval riskerar att öka segregationen och cementera det marknadssystem som skolan idag är utsatt för. Detta förslag tar vi tydligt avstånd ifrån.

Det är mycket bra att kommissionen föreslår att i skollagen ange att huvudmannen aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning av elever på sina skolenheter. Detta måste dock komma med rätt verktyg. Kommunerna behöver få ett större inflytande över etablering av nya skolor, såväl kommunala som fristående.

Kommissionens förslag om inrättandet av en karriärstruktur för lärare och skolledare är mycket bra. Däremot ser vi inte behovet av att det måste göras i precis samma struktur som redan prövats utan det behöver byggas upp på ett sätt som skapar stor legitimitet i hela skolorganisationen.

I Stockholm kan vi vara stolta över att vårt resursfördelningssystem som tar hänsyn till socioekonomiska faktorer. Dock är skolan en nationell angelägenhet och vårt system kan inte stå ivägen för att alla skolor får nödvändiga tillskott till elevhälsa och undervisning. Vi välkomnar därför förslaget om ett villkorat statsbidrag som kan betyda mycket för många kommuner runt om i landet

Ersättaryttrande

Christan Carlsson (KD) anmälde ett ersättaryttrande enligt nedan:

- att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut.
- att därutöver anföra:

Skolkommissionen har kommit fram till flera bra förslag. Rollerna inom skolan bör förtydligas, läraryrket behöver göras mer attraktivt och möjligheterna till professionsutveckling stärkas.

Kristdemokraterna eftersträvar en skola med ordning och kunskap i fokus där varje elev ges möjlighet att utvecklas som person och förverkliga sin potential. Vi menar att det är kvaliteten i undervisningen som avgör skolans kvalitet och att elevens viktigaste verktyg är läraren. Stärkt kompetensutveckling för lärare genom professionsprogram är därför något som vi välkomnar och vi anser att kompetensutveckling när det kommer till lärarnas ledarskap i klassrummet är särskilt viktigt.

Vidare anser vi att lärarna behöver få vara just lärare. Det innebär att de ska kunna fokusera på undervisningen. Därför är det bra om den administrativa bördan kan minska, exempelvis genom att utveckla och digitalisera de nationella proven.

Vi kristdemokrater delar för övrigt kommissionens bedömning att införandet av karriärtjänster för lärare och höjda lärarlöner har varit viktigt för att stärka läraryrkets attraktivitet och status. Det vore också bra om lämplighetsbedömning för antagning till lärarutbildningarna infördes.

Ett annat förslag som vi kristdemokrater stödjer är det om att införa aktivt skolval. I Stockholm väljer nästan alla skolplacering för sina

barn inom ramen för det fria skolvalet, men det är viktigt att få ännu fler att aktivt och medvetet välja skola.

Skolkommissionen har dock dessutom föreslagit lottning som urvalsgrund i vissa fall om det är så att skolorna har fler sökande än lediga platser. Ett sådant lotteri kan inte vi kristdemokrater ställa oss bakom. Ett skolloteri som modifierar det fria skolvalet på bekostnad av närhetsprincipen och syskonförtur är fel väg att gå. Det skulle minska barns möjlighet att gå i skolan nära hemmet eller där barnets syskon redan går och det skulle försvåra för enskilda människor och familjer i vardagen.

Menar vi allvar med att bryta problemen med kunskapssegregationen måste fokus istället ligga på att få fler att göra aktivt val och att alla skolor ska vara bra.

Avslutningsvis kan tilläggas att i många delar krävs förtydliganden av skolkommissionens slutbetänkande, inte minst gällande de socioekonomiska resurserna. Vi anser exempelvis att huvudmännen själva ska få ta ansvar för den socioekonomiska fördelningen och att det finns anledning att ifrågasätta ökad statlig styrning i form av miniminivåer för hur huvudmännen ska spendera sina ekonomiska resurser.